

Ірина Ю. Штулер¹, Віталій В. Сержанов²

ДЕРЖАВНЕ ТА РЕГІОНАЛЬНЕ ІНВЕСТИВАННЯ В РОЗВИТОК СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ (ІНФРАСТРУКТУРНИЙ АСПЕКТ)

Стаття присвячена дослідженню державного та регіонального інвестування в розвиток сільських територій з урахуванням інфраструктурного аспекту

В сучасних умовах швидкого розвитку цифрових технологій, структурних економічних змін та змін стану навколишнього природного середовища особливого значення набуває коли середовище, в якому розвиток сільських територій характеризується високим ступенем невизначеності та непередбачуваності, надзвичайно важливим є наявність їх державної та регіональної підтримки.

Встановлено, що життєдіяльність у сільській місцевості має свою специфіку та особливості, а її інфраструктурне забезпечення характеризується наступними аспектами. Визначено, що питання державного та регіонального інвестування вимагають вирішення особливих проблем, з якими стикаються на сільських територіях, проте ці проблеми мають, як не дивно, ряд переваг.

До основних внутрішніх факторів державного та регіонального інвестування з огляду на інфраструктурний аспект віднесено: рівень кваліфікації, інтелектуальний потенціал, мотивацію, сімейні традиції, віросповідання, належність до соціального середовища тощо. До основних зовнішніх факторів державного та регіонального інвестування з огляду на інфраструктурний аспект віднесено: демографічні процеси, правові норми, інфраструктура, система державної підтримки, рівень розвитку виробництва, стан природного середовища тощо.

Здійснено порівняння сільських територій областей за інфраструктурним аспектом. Найбільш високим рівнем інфраструктурного забезпечення характеризуються такі області як: Львівська, Тернопільська та Полтавська. Найменшим рівнем інфраструктурного забезпечення характеризуються Миколаївська, Кіровоградська та Закарпатська області. Також одним із болючих питань, які відзначають не тільки науковці чи практики, а всі громадяни — це незадовільний стан дорожнього покриття на сільських територіях. Хоча в окремих регіонах Програма «Великого будівництва» реалізується цілком успішно.

Ключові слова: інфраструктурне забезпечення, розвиток сільських територій, інновації, інвестиції, детермінанти, фактори впливу, розвиток.

Рис. 2. Таб. 1. Літ. 9.

DOI: 10.32752/1993-6788-2022-1-255-81-88

Iryna Yu. Shtuler, Vitaly V. Serzhanov

STATE AND REGIONAL INVESTMENT IN THE DEVELOPMENT OF RURAL AREAS (INFRASTRUCTURAL ASPECT)

The article is devoted to the study of state and regional investment in the development of rural areas, taking into account the infrastructural aspect

In today's conditions of rapid development of digital technologies, structural economic changes and changes in the state of the surrounding natural environment, it becomes especially important when the environment in which the development of rural areas is characterized by a high degree of uncertainty and unpredictability, the availability of their state and regional support is extremely important.

¹ National Academy of Management. Kyiv. Ukraine.

² Uzhgorod National University. Uzhgorod. Ukraine.

It was established that life in rural areas has its own specifics and features, and its infrastructural support is characterized by the following aspects. It was determined that the issues of state and regional investment require the solution of special problems faced in rural areas, but these problems have, surprisingly, a number of advantages.

The main internal factors of state and regional investment with regard to the infrastructural aspect include: level of qualification, intellectual potential, motivation, family traditions, religion, belonging to the social environment, etc. The main external factors of state and regional investment with regard to the infrastructural aspect include: demographic processes, legal norms, infrastructure, the state support system, the level of production development, the state of the natural environment, etc.

A comparison of the rural areas of the oblasts was made in terms of infrastructure. The highest level of infrastructural provision is characterized by such regions as: Lviv, Ternopil, and Poltava. Mykolaiv, Kirovohrad and Transcarpathian regions are characterized by the lowest level of infrastructure support. Also, one of the painful issues noted not only by scientists or practitioners, but by all citizens is the unsatisfactory condition of road surfaces in rural areas. Although in some regions the "Major Construction" Program is being implemented quite successfully.

Keywords: infrastructural support, development of rural areas, innovations, investments, determinants, influencing factors, development.

Peer-reviewed, approved and placed: 13.09.2022.

Постановка проблеми. В сучасних умовах господарювання, коли середовище, в якому розвиток сільських територій характеризується високим ступенем невизначеності та непередбачуваності, надзвичайно важливим є наявність їх державної та регіональної підтримки. Коло питань котрі потребують вирішення для сільських територій мають як загальнодержавне так і регіональне значення. І як правило потребують коштів: власних, позикових, залучених. Сфери використання цих коштів можуть бути різними та для ефективного їх розподілу доцільно розробити Програми розвитку кожної конкретної сільської території, що визначатиме її ринкові орієнтири та спрямовуватиме роботу у відповідному руслі. Наявність розвиненої інфраструктури сприяє розвитку сільських територій та задає вектор стимулювання державного та регіонального інвестування, що визначає актуальність теми дослідження.

В нинішніх умовах стрімкого розвитку інформаційних технологій використання великої кількості комунікаційних каналів з територіальними громадами та інфраструктурних можливостей, пріоритетним постає завдання є визначення державного та регіонального інвестування в розвиток сільських територій, які б максимально враховували взаємозв'язки всіх рівнів з ключовими стратегічними чинниками: стратегією розвитку держави (регіону, області, громади) і турбулентністю зовнішнього середовища. Питання дослідження державного та регіонального інвестування в розвиток сільських територій дасть змогу максимально розкрити глибину порушених проблем та оцінити їх рівень.

Окреслена проблема вимагає окремої уваги оскільки інфраструктурний аспект державного та регіонального інвестування в розвиток сільських територій є основою для розробки пропозицій щодо розвитку сільських територій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значну увагу питанням дослідження розвитку сільських територій, державного та регіонального інвестування в розвиток сільських територій, інвестиційного забезпечення сільських територій досліджували: Газуда Л.М. [2], Грішнова О.А. [3], Лопушняк Г. С. [4], Новіков В.М. [5], Шандра А.М. [7] та інші.

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Незважаючи на наявність вітчизняних наукових робіт у цій сфері малодослідженими залишаються питання державного та регіонального інвестування в розвиток сільських територій з урахуванням інфраструктурного аспекту. Оцінювання стану інфраструктурного забезпечення визначають ефективність розвитку сільських територій. Ці та інші питання визначили необхідність даного дослідження.

Метою статті є узагальнення інформації про державне та регіональне інвестування в розвиток сільських територій з урахуванням інфраструктурного аспекту.

Основні результати дослідження. Дж. Гелбрейт писав: «...на питання «що потрібно для економічного прогресу?» і Сполучені Штати, і Європа завчили відповідь: хороший уряд, хороша освіта та, наскільки це можливо, хороший транспорт. Це залишається основним правилом і в наш час» [1, с. 137]. Наразі, показує практика, роль і значення інфраструктури є недооцінені на сільській території.

Активізація, останніми роками, розвитку сільських територій в напрямку розвитку громад призвела до того, що активні й ініціативні територіальні громади самостійно вирішують поточні та перспективні фінансові потреби залучаючи кошти державного та регіонального інвестування. Проте слід зазначити, що для того щоб розуміти характер та особливості розвитку сільських територій слід ураховувати рівень їх інфраструктурного забезпечення та перспективи його удосконалення.

Досліджуючи явища інфраструктурного забезпечення у просторовому вимірі зазначимо, що сільська територія не є суцільно замкненою системою, а, навпаки, вона взаємодіє із іншими сільськими територіями у просторі й часі. Питання державного та регіонального інвестування вимагають наявності злагодженої взаємодії всіх стейкхолдерів цього процесу. Адже розвиток сільських територій в Україні відбувається через реформу децентралізації, зокрема шляхом створення територіальних громад. При цьому слід відмітити, що життєдіяльність у сільській місцевості має свою специфіку та особливості, а її інфраструктурне забезпечення характеризується наступними аспектами. (рис. 1).

Додатково питання державного та регіонального інвестування вимагають вирішення особливих проблем, з якими стикаються на сільських територіях, проте ці проблеми мають, як не дивно, ряд переваг. (табл.1.)

Справедливо вважають, що технологічні, інфраструктурні, соціально-економічні, демографічні та культурні фактори сприяють формуванню нової якості життя населення сільських територій в інформаційному суспільстві. Відповідно і система впливу факторів на обсяг державного та регіонального інвестування визначається у розрізі трудового, духовного, споживацького, сімейно-родового життя.

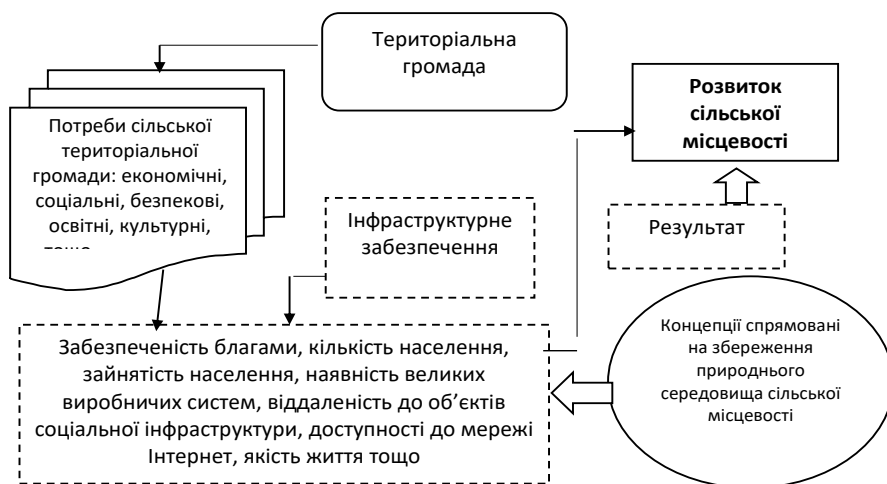

Рис. 1. Розвиток сільської території (інфраструктурний аспект), побудовано автором

Таблиця 1. Проблеми та шляхи їх вирішення на сільських територіях, побудовано автором

№	Проблема	Переваги
1	Наявність великих відстаней до об'єктів інфраструктури	1. Забезпеченість доступним соціальним транспортом. 2. Розбудова інфраструктури.
2	Територіальна віддаленість	1. Таке розміщення дає можливість мати більшу прибудинкову територію. 2. Таке розміщення підвищує витрати на організацію населеного пункту у розрахунку на одного жителя.
3	Невисока щільність населення	Тісні соціальні взаємозв'язки, зокрема родинні
4	Більшість населення проживає у приватних будинках і має власну прибудинкову територію	Додаткові можливості для ведення особистого господарства чи започаткування підприємницької діяльності
5	Потреба у значних ресурсах часу та коштів	Більшість населення проживає у приватних будинках і має власну прибудинкову територію

Специфіка життєдіяльності сільських територій визначає державне та регіональне інвестування, зокрема виокремлюють внутрішні та зовнішні фактори. Зважаючи на інфраструктурний аспект до факторів державного та регіонального інвестування входять чинники, які визначаються інвестором (фізичною чи юридичною особою), а також фактори зовнішнього середовища.

Таким чином до внутрішніх факторів державного та регіонального інвестування з огляду на інфраструктурний аспект відносять:

- рівень кваліфікації,
- інтелектуальний потенціал,
- мотивацію,
- сімейні традиції,
- віросповідання,
- належність до соціального середовища тощо.

Група зовнішніх факторів державного та регіонального інвестування з огляду на інфраструктурний аспект містить такі складові:

- демографічні процеси,
- правові норми,
- інфраструктура,
- система державної підтримки,
- рівень розвитку виробництва,
- стан природного середовища тощо.

Інфраструктура характеризує стан дорожньої та цифрової складових розвитку сільських територій. Для того щоб підвищити обсяг державного та регіонального інвестування у розвиток сільських територій потрібно забезпечити урівноваження якості життя на різних територіях в Україні, та особливу увагу слід приділити розвитку цифрової та дорожньої інфраструктури.

Проаналізувавши масив статистичних даних, що характеризує розвиток сільських територій з точки зору інфраструктури здійснимо їх порівняння за цим аспектом (рис. 2.)

Рис. 2. Порівняння сільських територій областей за інфраструктурним аспектом [7-8]

Аналізуючи рис. 2. Відзначимо, що Львівська область за обраним показниками є лідером. Також варто позитивно оцінити Тернопільську та Полтавську області. Відповідно і державне та регіональне інвестування в сільські території цих областей є максимально успішним.

Гірша ситуація у сільських територіях таких областей як: Миколаївська, Кіровоградська та Закарпатська області. Адже тут найменша щільність автомобільних доріг та найменший рівень охоплення сільських територій мережею Інтернет. Відповідно і державне та регіональне інвестування в сільські території цих областей є менш успішним. Проте характеризується високим потенціалом, особливо Закарпатської області зважаючи на туристичний потенціал сільських територій цього регіону.

Проведений аналіз підтверджує низький рівень розвитку інфраструктури сільських територій України, за винятком Львівської області. На жаль, на сучасному етапі об'єкти інфраструктури сільських територій перебувають на периферії державного та регіонального інвестування, незважаючи на всі попередньо створені умови та можливості.

Виходячи з проведеного аналізу необхідно розширювати додаткові інвестиційні ресурси (державні та регіональні) для розбудови інфраструктури сільських територій, а також запрошувати до участі міжнародних спонсорів, що сприятимуть отриманню грантів та участі в проєктах.

Додатково відзначимо необхідність покращення на сільських територіях інформаційно-комунікаційного зв'язку. Адже визначальним при встановленні державного та регіонального інвестування в розвиток сільських територій є удосконалення та модернізація існуючих об'єктів інфраструктури та створення новітніх сучасних об'єктів (зв'язок, Інтернет, дороги, соціальна інфраструктура тощо). Сучасна інфраструктура повністю пронизана інформаційно-комунікаційними, smart технологіями, ChatGPT, штучним інтелектом тощо. Також одним із болючих питань, які відзначають не тільки науковці чи практики, а всі громадяни — це незадовільний стан дорожнього покриття на сільських територіях. Хоча в окремих регіонах Програма «Великого будівництва» реалізується цілком успішно.

Висновки. Отже, у сучасних умовах швидкого розвитку цифрових технологій, структурних економічних змін та змін стану навколишнього природного середовища особливого значення набуває коли середовище, в якому розвиток сільських територій характеризується високим ступенем невизначеності та непередбачуваності, надзвичайно важливим є наявність їх державної та регіональної підтримки.

В статті узагальнено інформацію про державне та регіональне інвестування в розвиток сільських територій з урахуванням інфраструктурного аспекту.

В процесі дослідження нами встановлено, що життєдіяльність у сільській місцевості має свою специфіку та особливості, а її інфраструктурне забезпечення характеризується наступними аспектами. Визначено, що питання державного та регіонального інвестування вимагають вирішення особливих проблем, з якими стикаються на сільських територіях, проте ці проблеми мають, як не дивно, ряд переваг.

До основних внутрішніх факторів державного та регіонального інвестування з огляду на інфраструктурний аспект віднесено: рівень кваліфікації, інтелектуальний потенціал, мотивацію, сімейні традиції, віросповідання, належність до соціального середовища тощо. До основних зовнішніх факторів державного та регіонального інвестування з огляду на інфраструктурний аспект віднесено: демографічні процеси, правові норми, інфраструктура, система державної підтримки, рівень розвитку виробництва, стан природного середовища тощо.

За результатами аналізу масиву даних здійснено порівняння сільських територій областей за інфраструктурним аспектом. Найбільш високим рівнем інфраструктурного забезпечення характеризуються такі області як: Львівська, Тернопільська та Полтавська. Найменшим рівнем інфраструктурного забезпечення характеризуються Миколаївська, Кіровоградська та Закарпатська області.

Предметом подальших досліджень може стати розробка Стратегії чи Програми стимулювання державного та регіонального інвестування в розвиток сільських територій з урахуванням інфраструктурного аспекту.

1. Гелбрейт Дж. Суспільство блага. Пора гуманності. Київ : Видавничий дім «Скарби», 2003. 160 с.

2. Герцег В. А., Газуда Л. М. Концептуальні основи розвитку сільських територій. Економіка і суспільство. 2018. №15. С. 513–518.

3. Інвестування в людський капітал у системі чинників забезпечення гідної праці : монографія / за наук. ред. д.е.н. проф. О. А. Грішнєвої. Київ : КНЕУ, 2015. 222 с. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/79159891.pdf>

4. Лопушняк Г. С. Соціальна ефективність інвестиційної політики. Сучасна регіональна політика: формування, реалізація та розвиток публічної служби : матер. підсумк. наук.-практ. конф. за мжнр. уч., 23 вересня 2010 р. Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2010. С. 66–69.

5. Новіков В. М., Макарова О. В., Откидач М. В. Державне інвестування в соціальний розвиток (інфраструктурний аспект). Київ : Нац. акад. наук. Укр., Ін-т демогр. та соц. дослідж. ім. М. В. Птухи. 2020. 89 с. URL: <https://idss.org.ua/arhiv/%D0%94%D0%95%D0%A0%D0%96%D0%90%D0%92%D0%9D%D0%95%20%D0%86%D0%9D%D0%92%D0%95%D0%A1%D0%A2%D0%A3%D0%92%D0%90%D0%9D%D0%9D%D0%AF.pdf>

6. Рябоконь В. П., Парок Л. А. Розвиток соціальної інфраструктури сільських територій. Економіка АПК. 2016. №4. С. 56–65.

7. Шандар А. М. Вплив рівня розвитку інформаційної інфраструктури на якість життя сільського населення України. Соціально-трудова сфера в умовах становлення нової економіки: глобальні виклики та домінанти розвитку : матеріали круглого столу, 15 травня 2018 р. Київ : КНЕУ, 2018. С. 100–102.

8. Шандар А. М. Українські реалії стану сільських територій у контексті розбудови нової економіки. Сучасні шляхи стабілізації фінансово-економічного стану України : матеріали Міжнр. наук.-практ. конф. (у 2 частинах), 26–27 травня 2017 р. Львів : ЛЕФ, 2017. Ч. 2. С. 40–43.

9. Штулер І. Ю. Сучасні підходи до розробки стратегії розвитку сільських територій в контексті підвищення якості життя населення. Актуальні проблеми економіки. 2020. №7–8. С. 17–24.

1. Helbreit Dzh. Suspilstvo blaha. Pora humannosti. Kyiv : Vydavnychiy dim «Skarby», 2003. 160 s.

2. Hertseh V. A., Hazuda L. M. Kontseptualni osnovy rozvytku silskykh terytorii. Ekonomika i suspilstvo. 2018. №15. S. 513–518.

3. Investuvannia v liudskyi kapital u systemi chynnykiv zabezpechennia hidnoi pratsi : monohrafiia / za nauk. red. d.e.n. prof. O. A. Hrishnovoi. Kyiv : KNEU, 2015. 222 s. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/79159891.pdf>

4. Lopushniak H. S. Sotsialna efektyvnist investytsiinoi polityky. Suchasna rehionalna polityka: formuvannia, realizatsiia ta rozvytok publichnoi sluzhby : mater. pidsumk. nauk.-prakt. konf. za mzhnar. uch., 23 veresnia 2010 r. Odesa : ORIDU NADU, 2010. S. 66–69.
5. Novikov V. M., Makarova O. V., Otkydach M. V. Derzhavne investuvannia v sotsialnyi rozvytok (infrastrukturnyi aspekt). Kyiv : Nats. akad. nauk. Ukr., In-t demohr. ta sots. doslidzh. im. M. V. Ptukhy. 2020. 89 s. URL: <https://idss.org.ua/arhiv/%D0%94%D0%95%D0%A0%D0%96%D0%90%D0%92%D0%9D%D0%95%20%D0%86%D0%9D%D0%92%D0%95%D0%A1%D0%A2%D0%A3%D0%92%D0%90%D0%9D%D0%9D%D0%AF.pdf>
6. Riabokon V. P., Rarok L. A. Rozvytok sotsialnoi infrastruktury silskykh terytorii. Ekonomika APK. 2016. №4. S. 56–65.
7. Shandar A. M. Vplyv rivnia rozvytku informatsiinoi infrastruktury na yakist zhyttia silskoho naselennia Ukrainy. Sotsialno-trudova sfera v umovakh stanovlennia novoi ekonomiky: hlobalni vyklyky ta dominanty rozvytku : materialy kruhloho stolu, 15 travnia 2018 r. Kyiv : KNEU, 2018. S. 100–102.
8. Shandar A. M. Ukrainski realii stanu silskykh terytorii u konteksti rozbudovy novoi ekonomiky. Suchasni shliakhy stabilizatsii finansovo-ekonomichnoho stanu Ukrainy : materialy Mizhnar. nauk.-prakt. konf. (u 2 chastynakh), 26–27 travnia 2017 r. Lviv : LEF, 2017. Ch. 2. S. 40–43.
9. Shtuler I. Yu. Suchasni pidkhody do rozrobky stratehii rozvytku silskykh terytorii v konteksti pidvyshchennia yakosti zhyttia naselennia. Aktualni problemy ekonomiky. 2020. №7–8. S. 17–24.